

1973/74. õ.-a.

Muusikaõpetuse programmid

I. Eesti õppemelega koolidele

1. Algkoolide programmid
muusikaõpetus kl. I-III 1972. a.
2. Programmid IV klassile
muusikaõpetus IV kl. 1973 a.
3. Kaheksaklassilise kooli programmid
1972/73. õ.-a. 1972. a.
4. Keskkooli programmid
1972/73. õ.-a.
muusikaõpetus IX-XI kl. 1972. a.

Üriklassidele:

1. Üldharidusliku kooli muusikaõpetuse
üriklassi programmid I-VIII kl. 1972. a.
2. Üldharidusliku kooli muusikaõpetuse
üriklassi programmid IX-XI kl. 1973 a.
(Tallinn 22. Keskkool).

Fakultatiivkurse programmid (näidis- programm) IX-XI kl. 1972

- Selles:
- 1) koorilaul,
 - 2) ansambelilaul,
 - 3) instrumendiõpetus ja kooliorkester
(puhkpill, kelloid, rahvapill, kergemuusika orkest-
rid)
 - 4) muusikaajalugu ja literatuur,
 - 5) meedia

6) harmoniseeritud alused

Lastevanemate kodule töötavatele klassidele.
(Eesti ja vene keeles)

1. Programmid eldharidusliku kooli muusikaklassidele.

Selles: klaveriõpetuse programm
võlliõpetuse programm
akordioniõpetuse programm
võlledio programm

On veel vaja: 1) rütmika programmi
2) puhkpõlvõpetuse programmi

II. Venekeelsed programmid

1. Элементарные классы (I - III)

Selles 2 programmi varianti ja
programm viitklassidega (võikestide)
määravõide. 1973.

2. Программы всеобщей школы
музыка IV - VII кл. 1973.

3. Программы для внеклассной и внешколь-
ной работы

Детские хоры и студии
музыкальная литература 1973.

4. Программы для внеклассной и внешколь-
ной работы

Детские хоры и студии
баян, аккордеон 1973.

- 3
5. Программы для внеклассной работы
Пение, Духовой оркестр, танца. 1969г.
6. Программы педагогические училищ
Поемная работа 1973г.
7. Программы факультативные курсов
средней школы 1972г.
8. Программа музыкального класса
общеобразовательной школы 1971г.
1) Сальтернио
2) аккордеон
3) скрипка
4) фортепиано
9. Программы педагогические училищ
Музыкальная литература 1973
10. Программы педагогические училищ
Дирижирование 1971
11. Программы педагогические училищ
Хоровая работа 1970

Fakultatiivne muusikaõpetus 1973/74. õ.-a.

Jrk Nr.	Kooli Linn	Kool	Distipliini nimetus	Grup- pe	Klassid					Mar- kused
					VII	VIII	IX	X	XI	
1.	Tallinn	44. Keskkool	Muusikaalugu	3				20	46	erialas
2.	Tallinn	22. Keskkool	Muusikaõpetus	1					15	
3.	Harju	Saku 8-kl. kool	Muusikaalutunni alused	2		35				
4.	Harju	Kese Keskkool	_____	3			32	17		
5.	Harju	Lehra Keskkool	_____	4		43	30	27		
6.	Narva l.	6. Keskkool	_____	2			16	16		
7.	Pärnu l.	2. Keskkool	_____	2			17		16	
8.	Hiiumaa	Lärdla Keskk.	_____	2			30			
9.	Põlva	Räpina Keskk.	Laulu. ja muusika-õp.	2	28	31				
10.	Pärnu r.	Jõõpre 8-kl. kool	Muusikaalut. alused	1	12					
11.	Pärnu	5. Keskk.	_____	5			36	17	38	

5

KOORID, ORKESTRID FAK. KURSUSTE ARVELI
1973/74. a-a.

Jrk. nr.	Kool	Grup- pe	Klassid					Märkus
			<u>VII</u>	<u>VIII</u>	<u>IX</u>	<u>X</u>	<u>XI</u>	
1.	Tallinna 15. Lenna.	1	15					
2.	Tallinna 10. Lenna.	2	20	20				
3.	Tallinna 42. Lenna.				47			koor
4.	Leela 1. Lenna.				47			koor
5.	Haapsalu 1. Lenna.					9	17	
6.	Haapsalu 8-kl. Kool			16				
7.	Torunmäe 8-kl. Kool	1	30					
8.	Türi 8-kl. Kool	1	20					
9.	Türi Lennakool	1	15					
10.	Räpina Lennakool		45	65		34		koor
11.	Tüdi 8-kl. Kool		16	18				ork.
12.	Kadrina Lenna.		15	15				ork.
13.	Elva Lenna.					16		
14.	Järva-Jaani Lk.				40			koor
15.	Märjamaa Lk.		50		15			koor ork.
16.	Käru 8-kl. Kool		11	14				koor
17.	Tõva Lennakool				17			
18.	Otepää Lennakool	2	60					
19.	Otepää Luteruskool		27					
20.	Tõrvalinna Lk.	2			62			
21.	Kõue 8-kl. Kool		18	20				
22.	Narva Lenna.	1			32			
23.	Kiviõli 1. Lenna.				18	16	18	koor
24.	K.-Järve 10. 8-kl. Kool	3	50					
25.	K.-Järve 16. 8-kl. Kool		19	15				

Muusika viiklased

1. Tallinn	11. Hiskool	1. - 11. kl.
2. Tallinn	51. Hiskool (või õ.-k. kool)	1
3. Tartu	5. Hiskool	1. - 8. kl.
4. Tartu	7. Hiskool	1. - 8. kl.
5. Pärnu	4. Hiskool	1 kl.
6. Lääne	1. Hiskool	1. - 11. kl.
7. Tartu	10. Hiskool (lastevanemate kool)	1. kl.

Valminud 5.8.1972⁷

Uldharidusliku kooli
muusikaõpetuse eriklassi
programmi I - VIII kl.

S I S U K O R D

I Üldharidusliku kooli muusikaõpetuse eriklassi
eesmärk ja ülesanded.

II Programmi juhend

Üldisi juhtnööre

Üksikasjalikke juhtnööre

A Muusikaline kirjaoskus

1) Noodilugemine

2) Noodikirjutamine

B Lauluõpetuse metoodika

C Muusikalise kuulmise arendamine

III Muusikaliste teadmiste ja oskuste omandamise
programm klasside kaupa

I klass

II klass

III klass

IV klass

V klass

VI klass

VII klass

VIII klass

I. ÜLDHARIDUSLIKU KOOLI MUUSIKAOPETUSE ERIKLASSI EESMARK JA ÜLESANDED

Üldharidusliku kooli muusikaõpetuse eriklassi eesmärgiks, lisaks tavalistele üldhariduslikele eesmärkidele, on kasvata- da muusikaliselt haritud noori, kes oskaksid õigesti hinnata ja teadlikult kasutada meie ühiskonnas rahvale kättesaadavaid kultuurilisi hüvesid ja väärtusi ning oleksid suutelised aktiivselt osa võtma nõukoguliku muusikakultuuri edasiarendamisest.

Muusikaõpetuse eriklassi ülesannete hulka kuulub noortes huvi ja armastuse kasvatamine nõukoguliku ja rahvusliku helikunsti vastu, huvi ja austuse ärutamine maailma rahvaste muusika vastu. Kõik see peab toimuma kõrgeväärtuslike eesti rahvalaulude, nõukogude heliloojate massi- ja pioneerilaulude, vennasvabariikide, sotsialismimaade ja maailma klassikalise muusika varasalvest võetud valikmüüdete õpetamise ja tutvustamise teel.

Lapsi tuleb õpetada laulu ideelis-kunstilist sisu õigesti lahti mõtestama ning seda emotsionaalselt edasi andma. Õpilastes tuleb arendada tahte- ja järjekindlust, rikastades nende tundeelu esteetiliste elamustega.

Muusikalise kasvatuses tund peab olema allutatud õpilaste ideelis-poliitilise kasvatuses teenistusse, kus tähtsat osa etendab nõukoguliku patriotismi, proletaarse internatsionalismi ja rahvaste sõpruse ideede sihikindel juurutamine.

Teadmistega käsikäs peab toimuma õpilaste tunnetuslike võimete (loogiline mõtlemine, mälu, tähelepanu jne.) arendamine.

Õpilaste muusikalise hariduse aluseks on nende laulu- hääle, muusikalise kuulmise ja rütmitunde arendamise teel väljakujunenud muusikaline kirja- ja noodilugemisoskus, mis eeskätt oma rahvusliku muusika tundmaõppimise kaudu võimaldab ette muusikakeele üldist mõistmist.

Õpilaste noodilugemise ja -kirjutamise oskuse tase peab võimaldama neil klassi programmile vastava raskusega viise noodi järgi laulda ja kuulnud viise üles kirjutada.

Klassis omandatud põhiteadmised muusikast peavad abistama õpilasi lühie muusikainstrumentide õppimisel.

Õppeaastate jooksul muusikalistes mõttes silmapaistvamaid noori suunatakse pärast üldharidusliku kooli lõpetamist edasi õppima muusikalistesse õppeasutustesse.

II. PROGRAMMI JUHEND

Üldised juhtnöörid

Vastavalt üldharidusliku kooli muusikaõpetuse eriklassi laulmistundide ülesannetele ja programmile toimub aineõpetus ja ettenähtud oskuste andmine eesti ning teiste rahvaste rahva-, pionieri-, riiklikele ja kalendaarsetele päevadele pühendatud laulude ning klassikalise muusikaliteratuuri valiknäidendite kaudu.

Teadmiste andmisel tuleb järk-järgult kasvatada õpilaste intellektuaalseid võimeid, otsustamisvõimet, loogilist mõtlemist ja loovat kujutlust (kompositsiooniliste, stiili- ja vormialaste ning teiste teoreetiliste teadmiste andmisel).

Lauluõpetuse kasvatavlik mõju jõud etendab märkimisväärt osa õpilaste muusikalise võimekuse ning esteetiliste ja eetiliste tundmuste arendamisel.

Eesti rahvusliku keele, venna-svabariikide rahvalaulude ning kaasajatemaatiliste näukogude pionieri- ja massilaulude tundmaõppimine ja tunnetamine, laulude sisu lahtimõtestamine, selle kaudu näukogude rahva psühholoogiliste omaduste ja iseärasuste selgitamine soodustavad õpilaste patriootisnitunnete arenemist, rahvastevahelise sõpruse ideede süvendamist õpilastes.

Rahvaste elu ning kommete tutvustamine rahvalaulude kaudu, eesti ja teiste rahvaste muusikaajaloo õpetamine võimaldab õpilastes kasvatada austust progressiivsete rahvuslike tra-

distsioonide ja loomingulise pärandi vastu.

Järjekindlalt tuleb kasvatada õpilaste aktiivsust iseseisvate muusikaliste ülesannete andmise teel. Loominguliste võimete järk-järguliseks arendamiseks tuleb anda õpilastele näit., ülesannet viiside komponeerimiseks (ka sel juhul kui õpikus selleks näiteid ei pakuta). Õpilasi tuleb ergutada aktiivselt kaasa lööma mitmesugustes klassivälistes muusikalistes üritustes (muusikaring, pioneerilaleva muusikaline tegevus, esinemised koolipidudel jne.jne.). Järjest suuremat oskust nõudvate ülesannete plaanikindlal koostamisel tuleb silmas pidada ka õpilaste leidlikkuse arendamist. Nii teostub laulu- ja muusikaõpetuses tunde-, mõtte- ja tahtedru kujundamise kaudu kommunismiajastu inimese iseloomu väljaarendamine.

Rahvalaulude ja kunstmuusika ainekute õpetamisel on vaja näidata ühiskonna, teaduse ning kunstide vastastikuseid mõjutusi. Kunstide (eeskätt muusika ja sellega ühes ka teiste kunstide) ühiskondlikku tähtsust tuleb selgitada kõigil teemadel ja programmiosade puhul.

Ühislaulu kasvatamiseks mõjujõudu tuleb lauluõpetajal teadlikult kasutada kollektiivsustunde arendamiseks, õpilastes vastutustunde kasvatamiseks. Distsipliin ei ole mitte ainult hea lauluõpetuse eeltingimuseks, vaid ka tulemuseks. Lauluõpetaja peab õpilastele selgitama, et head saavutused ühislaulus nõuavad iga üksiku õpilase andunud kaasatöötamist.

Lauluõpetaja esimene ning vastutusrikkaim ülesanne on pakuda lastele eeskuju ilusas ja elamuslikus laulmislaadis. Selle laudu tumetavad õpilased laulu ja üldse muusika suurt väljendusrikkust. Laulu muusikalist meeleolu läbi elades püüavad lapsed algul instinktiivselt, hiljem aga üha teadlikumalt ka ise samu elamusi laulus edasi anda. Sellepärast on vajalik, et iga laulutund oleks emotsionaalne, elamust tekitav. Mehaanilise harjutamise asemel tuleb tagada mine arendamine vaheldusrikkas ning mitmekesine laulmise teel.

Lauluõpetaja põhiülesannete hulka kuulub lapse loomuliku,

rahuliku, forsseerimata hääle kõlakujuandamine. Kõigepealt peab õpetaja 4. klassi õpilasi võõrutama toorest, karjuvast, samuti ka passiivsest, elutust laulmisviisist. Nooremis astmes on esiplaanil ilusasti laulmise kõnetehnilised ülesanded (hingamine, hääle tekitamine, selge diktsioon: täis- ja kaashäälikute õige hääldamine). Nende ülesannetega tegelemist ja pidevat harjutamist nõuab programm igas klassis.

I klassi õpilaste hääleulatus, kus hääl kõlab kõige loomulikult ja ilusamini, on umbes üks oktaav. Seega peavad "ilusasti laulmise" harjutused toimuma just selle oktaavi piires. Loomupärasest laulmisviisist lähtudes tuleb õpetajal õpilaste hääleulatust järk-järgult laiendada.

Häälearendamise töö algul, nooremates klassides, ei pea õpetaja kasutama mingeid erilisi hääleharjutusi. Töö peamiseks vormiks on laulmisvigade parandamine ja laste tähelepanelikkusel põhinev jäljendamine. III klassist alates kasutab õpetaja laulude õpetamisega tihedasti seotult ka juba spetsiaalseid hääleharjutusi.

Ka laulude temposid ja dünaamilisi astmeid lastakse õpilastel algul ainult järele taha. Hiljem (alates III klassist) toimub nende õpetamine juba üksikasjalike vaatluste, erinevate tempo- ja dünaamikaga laulude kõrvutamise teel. Õpetajal tuleb nõuda, et õpilased ka ise teeksid vastavaid ettepanekuid ühe või teise laulu tempo või hääletugevuse kohta. Antud laulu õppimist ei tohi õpetaja pidada enne lõpetatuks, kui vastavas klassis ettenähtud "ilusasti laulmise" ülesanded selle laulu puhul on laidnud laimutatut täitmist.

Laul on üks muusika liik. Elus liitub sellega inimest rühm, mis on tavaliselt muusika, mille osa on niisama tähelepanuvääriv. Seepärast peab lauluõpetaja laulutunde nii planeerima, et laulude tundmine ning laulmine viiks õpilasi lähemale ka instrumentaalmuusikale ja muusika kuulmisele. Laulude laulmise laudu õpitavaid muusikalisi teadmisi tuleb õpetajal siduda instrumendiõpetuse programmi materjaliga ja selles esilekerkivate muusikaliste mõistetega. Täolises laulu- ja instrumendi-

õpetuse sünteesis tuleb õpilastele anda ka vajalikke oskusi ja teadmisi, mis on vajalikud muusik. vormi ja sisu tunnetamiseks. Ka instrumendiõpetamiseks vajalik õppema terjal peab koosnema eeskätt eesti rahvusliku ja vallasrahvaste heliloojate muusikakunsti saavutustest ning klassikalise väärtusega, maailma silmapaistvamate helineistrite loomingust. Muusikaliteratuuri täielikumaks tundmaõppimiseks tuleb õpilaste laulutunni omandatud teadmisi laiendada ning süvendada ka instrumenditundides ja laulmistunni muusikakuulmise lõigus. Selline töö annab õpilastele paremaid võimalusi noodilugemise, harmoonia põhimõtete omandamiseks, muusika vormielementide ja stiilide tundmaõppimiseks.

Üksikute teoste tutvustamisel tuleb õpilastele kindlasti kõnelda ka nende ilmumise ajastust, samuti heliloojast. Eluloolisi andmeid tuleb aga anda lühidalt ja kompaktselt, eeskätt loomingut mõjustanud tingimustest. Mõnede heliloojate töökus ja tegevus võivad avaldada õpilastele suurt kasvatuslikku mõju. Seepärast on nende tegevusest vaja esile tõsta momente, mis teevad õpilastele mõistetavaks nende teoste ideestiku.

Muusik. lise kasvatus mõjusfäär peab väljuma laulutundidest ja hõlmama kogu kooli elu.

ÜKSIKASJALIKKE JUHTIMINE

A. Muusikaline kirjandus

Muusik. lise hariduse omandamine on võimalik üksnes muusikalise kirjanduse kaudu.

Üldharidusliku kooli muusikaõpetuse eriklassi üks põhiülesandeid muusikaõpetamisel on anda õpilastele kaheksa õppeaasta jooksul oskus nii võõrast kui ka tuntud meloodiat (rahvalaulu raskusastmes) melismidega üles kirjutada ja noodist esimesel pilgul (prima vista) täpselt ning ilmekalt laulda.

1) N o o d i l u g e m i n e

Esimene tingimus selleks, et õpilased õpiksid noodist ilusti, täpselt rütmis, puhtalt ning väljendusrikkalt laulma, on see, et õpilastel juba I-II klassis areneks välja r e l a t i i v n e "ruumitaju" muusikas. Õpilased ei pea lugema mitte üksikuid helimärke-noote, vaid pilguga haarama motiive. Muusikat tuleb õppida kuulama ka laulmiseta, seesmise kuulmisega. Selle oskuse kujundamiseks tuleb lastele esit da üht ja sama motiivi ikka jälle uues "ruumilises" paigutuses (meloodia). Häällega noodist laulmisele järgneva seesmise kuulmise kaudu memoriseeritud noodipildi taastamine astmenootidega nälu järgi. Sama harjutatakse (alates II klassist) ka tähtnootide järgi.

I ja II klassis tuleb õpilastega saavutada ladus motiivide lugemise oskus. III klassis peab õpilane õppima tunnetama muusikalisi lauseid, resp. muusikaliste ridade terviklikkust (heli-laadi), et selle põhjal kujundada õpilases teadlikku liigendatud noodilugemise oskust.

Ilmeka lugemise tasemeni peavad õpilased jõudma IV klassis. Siin peavad nad olema suutelised noodilugemisega üheaegselt esile tooma ka juba meloodias peituvat meeleolu. Selle saavutamiseks peab lauluõpetaja juba üsna alguses ("prima vista" laulmisel) silmas pidama õiget rütmitunnet, dünamikat ja ettekandeviisi.

VII-VIII klassis tuleb arendada ka C-võtmete lugemise oskust klassile jõukohases raskusastmes.

Noodilugemise oskuse arendamiseks tuleb I-III klassis igas laulutunnis praktiseerida ühist või individuaalset noodilugemist (E. Aarne Solfedzööpik I). See ei tohi kesta üle 8-10 minuti, kusjuures on tähtis silmas pidada harjutamise metoodilist mitmekesisust (näit. lugemine rändnoodiga, käenärkidega, laulmine ostinaato rütmis, mitmesugustel silpidel jne.).

Kui klassis noodilugemisoskuse arendamisel ilmneb raskusi, tuleb rakendada rohkem kooris noodilugemist (eriti I-II kl.).

Õigeks harjutamismeetodiks ladus noodilugemise arendamisel harjutamisnõuadeks

on seosnise (vaikse) ja kuuldiva (häälega) noodilugemise vaheldumine. Kuivõrd õpilased peavad osandama niihästi vaikse kui ka häälega noodilugemise oskuse, tuleb lauluõpetajal nõuda, et kõik õpilased klassis jälgiksid mõttes oma vaikse lugemisega kaasõpilast, kes loeb nooti kuuldivalt. Õpilasi mälu järgi kirjutada või kuuldivalt laulda lastas peab õpetaja alati selguselo jõudma, kas õpilased antud harjutusmaterjali vaikselt lugemisega ka õigesti ja täpselt toime tulevad. Õpilasi tuleb harjutada nii omi kui ka teiste vigu iseseisvalt parandama. Seejuures on vajalik, et õpetaja selgitaks iga kord tehtud ⁿⁱⁱ viga kui ka parandust, sest ainult sel teel võib õpilastel kujuneda oskus vigu märgata ja neid parandada.

Igas tunnis saavad õpilased vähenalt ühe noodilugemise ülesande, mida nad peavad esitama kas noodist või noodita (peast) lauldes. Tähtnimetustega laulmine toimugu alati absoluutses kõrguses.

Juba esimesest klassist alates peab lauluõpetaja nõudma, et mõnda osa tekstiga õpitud lauludest solfedžeeritaks ka ilma astmenimedeta (mitmesugustel lapsepärastel silpidel "lill", "lall", "l.lli" jne.) Selline mängu-, linnukeel kõlab kergelt ja lõbusalt aga tekita õpilastele mingit raskust, vaid on nendele meeldivaks tegevuseks, olles ühtlasi üheks tagatiseks kindlate seoste kujunemisel noodi ja elava muusika vahel. Selline õpetamisviis on ühtlasi suurepäraseks nootuseks programmis ettenähtud noodilugemis- ja -kirjutamisoskuse osandamiseks ja õpilaste muusikalise kuulmise arendamiseks.

Pikenote meloodiate ja palade peast (mälu järgi) solfedžeerimine peab toimuma sisuliselt kokkukuuluvate osade kaupa. I-III kl. määrab vastavad osad ära õpetaja, IV klassist alates peavad aga ka õpilased neid oskama ära tunda ja eraldada. Sollega seoses on vaja tegelda ka laulu vormi ja helilaadi analüüsiga.

"Prima vista" noodilugemise kõrval tuleb III klassis alustada ka "prima vista" tekstiga laulmise sihipärast harjutamist.

2) N o o d i k i r j u t a m i n e

I-IV klassis peab õpilaste noodikirjutamise oskus arendama sellise tasemeni, mis võimaldaks kuulnud (või tuntud) viisi (liht- ja rütmilise ja lihtsate meloodiaühikudega eesti rahvalaulu raskusastmes) mitmekordse kuulamise järel ladusalt noodikirjas täpselt üles märkida.

Selleks, et noodikiri oleks hästi loetav, tuleb juba I klassist alates nõuda ühtlases suuruses, ümmarguste noodipeade kirjutamist. Noodikirja välise ilme kujundamisel tuleb alati arvestada esteetika nõudeid. Korralik. noodi- ja pausimärkide ning teiste muusikaliste märkide kirjutamist tuleb siduda üldise kirjaoskuse nõudega.

Kirjutamistehnika: Vastavalt noodinergi asukohale, asetatakse pliiatsiots kas noodijoonelt või joonte vahele ja suurendatakse tehnikat punkti soovitud suuruseni. Teise moodusena võib soovitada noodikirjutamise õpetuse algetapil (I klassis) kasutada kaldkriipse noodipeade asemel. Sellest kirjutamisviisist on lihtne üle minna ovalsete noodipeade juurde.

Nõue: Kahe joone vahel olev noodiposa ei tohi ületada ülalist ega alumist noodijoont. Kuna ragedaseks j. üldiseks vaaks õpilaste juures on see, et noodivars kirjutatakse kas liialt pikki või lühike, tuleb nõuda selle kirjutamist kolme joonevahe pikkuses.

Noodinärkide kaugus e suhet üksteisest, s.muti noodipikkuste

suhet nitnehäälses noodikirjas tuleb õpetada silmas pidama ning arvutama juba algusest peale. Noodikirjutamisel lubada kasutada ainult pliiatsit. Kirjutamisel tuleb õpilastelt nõuda õiget kehahoidu. Nõudmised ühtlustatakse klassijuhatajaga vastavalt üldistele eeskirjadele.

Lauluõpetaja tahvlikiri peab olema alati eeskujulik. Kasutatavatel näitlikustamisvahenditel peab noodikiri olema samuti täpne ja kõigiti nõuetekohane.

Õpetajal tuleb õpilastelt igas klassis nõuda ühtlustatud nõuetega noodivihiku pidamist. Pealkirjade ja teksti kirjutamisel on vaja kindi pidada üldistest kirjutetehnika- ja õigekirja nõuetest.

Noodikirjutamine toimub:

- a) rütmiseeritud astmenootidest noodijoonestikule
- b) mälu järgi
- c) diktaadina

a) Rütmiseeritud astmenootide järgi nootide kandmine noodijoonestikule on nõudlik ülesanne, sest siin on vaja iga uus, astmete kombinatsioon (soovitud hoolistikus) asetada õigesti noodijoonestikule. Kuivõrd see töö on suurepärane vahend "ruunitaju" arendamiseks, tuleb seda rohkesti ning sageli kasutada. Selline transpordimine peab igal juhul olema seotud tunde minuga.

b) Mälu järgi laseme kirjutada tulevalt hästi kättoharjutatud laulu, mida õpilased hästi tunnevad, nii et nad võivad seda peast laulda. Niihasti lõnakega kui ka solfedzeerides. Algul valime selleks kergeid ning lühikesi viise. Edaspidi suurendame nõudlikkust rütmil ja meloodia alal aste-astmelt, aegamööda ja hoolikalt läbinõeldult.

c) Diktandiks valitakse selliseid viisikatteid, mida õpilased võivad osineel kuulamisel üles märkida ja siis taase laulda. Algusheli peab esilgu nimetama õpetaja. Viis tuleb ette laulda aeglaselt. II-IV klassis määratakse ära lõpuheli

ja helilaud. Oige pea tuleb lõpuheli järgi kindlaks teha ka algusheli. Seda tuleb aga õpilastel teha juba iseseisvalt.

Laulu terviku tutvustamise järel jaotab õpetaja viisi osadeks ja dikteerib järgnevalt osade kaupa. Lõpuks laulab õpetaja kontrolliks veel kord kogu viisi ette.

Noodikirjutamise ajal (tunnis) peab õpilaste tööd kontrollima. Kontroll peab oma nõudnistes hõlmama: a) täpselt noodikirja b) kirjutetehnika nõudeile vastavat teksti kirjutamist (ja selle seostamist noodikirjaga) c) õigekirja.

Kirjalikele töödele hinnangu andmisel tuleb kaasa tõmmata ka õpilasi. Need kriipsutatakse alla, õige noodinärg või täht kirjutada näidisele lehe servale. Tüüpilisi (ka individuaalseid) vigu tuleb tunnist tundi p randaada ning ümber harjutada.

Koduülesanded peavad olema lühikesed, paraja raskusega ja mõeldud alati tunnistetunde kiinnistamiseks (nagu arvutus- ja grammatikaülesanded). Pikki kirjalikke koduülesandeid ei tohi õpilastele anda. Laulikutel on tunni õppematerjali kõrval mitmesuguseid ülesandeid-harjutusi. Siit võib õpetaja valida need ülesanded, mida ta oma klassile kõige sobivamaks peab.

Teadmiste kiinnitamiseks peab õpetaja iga teema lõpetamise järel kulutama ühe tunni kordamiseks-harjutamiseks. Sellises kordamistunnis peab alati ruumi andma ka noodikirjutamisele (näit. meloodia kirjutamine mälu järgi).

Kiinnitamisel tuleb suurt tähelepanu omistada teadlikule aine t u n d m i s e l e. Seepärast peab iga raskema meloodiakäigu, rütmifiguuri kirjutamisviisi ja laulu ettekandega seotud nõudmist põhjendama, motiveerima.

B L a u l u õ p e t u s e m e t o o d i k a s t

Laulu õpetatakse JO-LE-MI meetodil mitmesuguste võtetega:

- 1) kuulmise järgi
- 2) käänarkide järgi
- 3) rütmistatud astmenärkide järgi
- 4) nootide järgi.

Kõiki esmisesetud õpetamisviise tuleb igas klassis rakendada vastavalt erinevates suhetes. (Täpne meetodiline juhend on antud raamatutes "JO-LE-MI. Laulik I-II klassile. Käsiarvutat õpetajale" autorid R. Pats ja H. Kaljuste).

Muusikalise kuulmise arendamine

Õpilaste muusikalise kuulmise ja rütmitunde arendamiseks, nende muusikalise kirja- ja lugemisoskuse õpetamiseks tuleb laulude õppimisel rakendada kõiki meloodi-kaiko ja rütmifiguure. Laulutunde tuleb üles ehitada selliselt, et kõigepaalt kasutatakse aega just laulmisele endale. See kohtib kõikide klasside kohti. Selle kõrval tuleb pidevalt tööd teha õpilaste mooditund- laste teadmis- ja oskuste rikastamisel ning arendamisel. Seejärel peab lauluõpetaja igal üksiku tunni planeerimisel täpselt teadma, missuguseid laule ta kavasse võtab ja mispärast ta neid laulda laseb, missuguse aineosa tutvustamist ta ette valustab, missuguseid muusikalisi elemente ta käsitleda soovib ning missugusel teel ta neid harjutada kavatses.

Uusi muusikalisi elemente tuleb igal juhul tutvustada juba hästi tuntud, kätteharjutatud laulumaterjali põhjal rohete laulundidetega deduktiivsel meetodil.

Teooria õpetamisel, muusikaliste teadmis- ja oskuste arendamisel peab õpetaja silmas peama kolme faasi:

- 1) olav vaatlus: laulu aineistik, muusika tutvustamine
- 2) mõtlemine, järeldus: uue muusikalise elemendi või nähtuse konstateerimine;
- 3) harjutamine, rakendamine.

Järgnevatel tundidel tuleb uue, äsjaõpitud muusikalise elemendi kasutamiseks-rakendamiseks pöörduda induktiivse meetodi poole: deduktiivselt antud üldistust rakendada üksikjuhtudel.

Eriti tuleb tähele panna, et kõik teooretilised teadmi-

sed peavad teenima õpilaste elavale muusikale lähendamise eesmärgi. Näiteks helireedelite laulmine ei pea olema omadette sabloonne ülesanne, vaid seostuma selliste harjutustega, nagu laulu helilandi, helistika määramine, helistnote laulmine, tunnetamine jne.

Harmoniaõpetuses ei tohi põhiteadmiste andmisel (kolmkölad) piirduda ainult laulumäletetega, vaid peab kaasa haarama ka instrumendiõpetust ja muusikakuulamiseks ettenähtud materjali (akordid, nende helide äratundmine ja solfedžeerimine). Kogu teoreetiline töö peab olema seostatud muusikalise elamusega.

Teadmissi rahvamuusikast ei anta mitte omadette õpetusena, vaid orgaanilises seoses laululise materjaliga. Näit. laulude vormianalüüsiga tehakse algust juba II klassis ja seda avardatakse järk-järgult helilandi jms. küsimustega. VI klassis valitakse laulud selliselt, et nende põhjal saaks jälgida ja õpilastele tutvustada rahvalaulude temaatikat. VII klassis vastava muusikalise keele lovikualasid, nende ~~naaber~~ ~~rahvaste~~ ~~rahvamuusika~~ vastastikusid mõjutusi. VIII klassis aga juba rahva- ja kunstmuusika vastastikusid mõjutusi. Nende põhiteadmiste kujunemise kaudu jõutakse üha lähemale elule, elavale muusikale, mida õpilased kohtavad koostööst väljades.

Muusika ajaloo lüüsi teadmissi õpetatakse orgaanilises seoses laulutundide laulumaterjaliga, instrumendiõpetusega ja muusikakuulamise programliga.

Eelklassikalist, klassikalist, romantilist, cesti ja nõukogude klassaegset muusikaliteratuuri tutvustatakse klasside kaupa järk-järgult, kuid mitte ajastute kaupa tükeldatult. Tuleb ära kasutada ka kontserte, juubelipidustusi jt. muusikakuulamise võimalusi.

Muusika^{kuulamiseks} määratud ajastute jaotamine klasside kaupa (näit. VIII kl. programmis "XX sajandi muusikalised voolud") tähendab seda, et vastavas klassis koondame juba eelmistes klassides õpitud laulu- ja muusikakuulamise materjali, süstematiseerime selle ja paigutame teiste ainete (ajalugu, kirjandus, kujutav kunst) seostades vastavasse ajastusse, ära märkides selle stiili-iseärasused ja iseloomulikud jooned.

MUUSIKALISTE TEADMISTE JA OSKUSTE OMANDAMISE
PROGRAMM KLASSIDE KAUPA

I KLASS

(nädalas 6, aastas 210 tundi)

I. L a u l u l i n e m a t e r j a l

80 eesti rahvamuusikaainelist laste- ja mängulaulu, nende hulgast lihtsamate õppimine käe-, astmemärkide ja noodi- märkide abil, keerulisemad kuulmise järgi.

Tekstid peavad oma sisult kajastama laste elu ning neid vahetult ümbritsevat ühiskondlikku elu (perekond, mängud, töö, riiklikud tähtpäevad) ja looduslikku keskkonda (lilled, loomad, aastaajad jne.).

II. H ä ä l e k u j u n d u s l i k t ö ö

Laulude laulmine üksikult ja ridade kaupa õpetaja sissenäitamise järgi:

- 1) õige kehahoid
- 2) õige hingamise põhielemendid
- 3) selge teksti hääldamine
- 4) mööduka ja elava tempoga, vaikse ja poolvalju dünaamikaga laulmine.

Karjuvast, forsseerivast laulmisest võõrutamine. Armastuse kasvatamine ja süvendamine "ilusa laulmise" vastu laulude emotsionaalse ettekande kaudu.

III. M u u s i k a l i s e k u u l m i s e j a r ü t m i -
t u n d e a r e n d a m i n e , n o o d i l u g e m i n e ,
-k i r j u t a m i n e

E t t e v a l m i s t u s n o o d i l u g e m i s e k s .

Marssimine tuntud laulude järgi koos rütmi plaksutamisega.

Laulu rütmi plaksutamine ja koputamine.

Lühilaulude või lauluosade rütmi esiletoomine mitmesuguste vahendite abil (plaksutamine, koputamine, löökpillid).

Lühikeste meloodiakäikude järelelaulmine üksikult õpetaja näitamise järgi.

- 16 -

Tuntu viiside laulmine ilma tekstita (ilbil "la" või mõnel häälikul).

Mitme häälsuse ettevalmistamine: küsimuse-vastuse rütmimängud ja laulud (ees- ja järellaulmine), selgeksõpitud lihtsate rütmifiguuride ostinaatode kasutamine, meloodia laulmine pikalt väljapeetavast toonist kõrgemal ja madalamal, kerged rühahäälsed kaanonid.

Meloodi kirja oskus:

Veeranoot ja kahe häälsandi nooti (samm, jooksen) ja nende kirjaviis:

Veeranapaus ja selle kirjaviis:

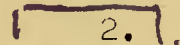
Poolnoot (- se-cis) ja selle pausi märk , poolnoot punktiga (se-c-cis).

Kaheosaline taht (2/4)

Kolmcosaline taht (3/4)

Fermaat

Kordamismärk:

Käänud (voluid): esimest korda, teist korda .

Esiialgsed vormilased tähelepanded (viisiosade kordus, taas-esinemine, sarnasus).

5-astmelised meloodiakäigud: jo, ra, so, mi, le, jo, ra, so, astmetel, nende sõlledžeerimine, käemärgid, paigutus noolijoonestilil (jooned peal ja vahel).

Rütmi- ja meloodiamängud õpitud rütmielementidest ning helidest

Tuntu rütmi- ja meloodiakäikude (motiivide) äratundmine kuulmise järgi, nende laulmine (resp. kuuldavaks-tegemine), samuti vastluse järgi meelepidamine, laulmine ja üleskirjutamine.

Muusika kuulamine

Soovitav repertuaar muusika kuulamiseks I klassis:

A.Aleksandrov

- NSV Liidu hümni

- 17 -

G. Ernesaks	- Eesti NSV hümn
Eesti rahvatants	- "Kaera-Jaan"
Eesti rahvatants	- "Labajalavalas"
J. Jürme	- "Sepikojas"
D. Kabalevski	- "Hleunid"
R. Tobias	- "Larss"
P. Tšaikovski	- "Nuku haigus", "Uus nukk"
C. Saint-Saëns	- "Loomade karneval"
A. A. Hermann	- "Lauljate teretus"
H. Saar	- "Tipa-tapa hällilaul"
H. Saar	- "Tinase mäng"
Laule heliplaadilt	- "Entel-tentel"

N. DAISED.

80 laulu muusikaliselt täpne laulmine peast, tontiga. Mängulaulude mängu tundmine.

Õpitu rütmillementide ja meloodiakäikude äratundmine ning laulmine.

Lihtsate 5-astmeliste viiside laus noodist lugemine, kirjutamine diktaandina ja mälu järgi.

Õpikud:

- 1) H. Kaljuste. Üldharidusliku loori muusikaõpetuse eri klassi laulik I. Tln., 1971
- 2) R. Päts. Jo-le-mi. Laulik I klassile. Tln., 1968

II KLASS

(nädalas 6, aastas 210 tundi)

I. L a u l u l i n e m a t e r j a l

80 Eesti rahvamuusika-alinelist laste mängulaulu, lastelaulu, kergeid rahvalaule, nende seas rahvakommetega seotud laule, vennasvõbariikide heliloojate lastelaule. Õpetamine osaliselt laulmise, osaliselt näe-, astme- ja noodimärkide järgi.

Tekstid peavad oma sisult avardama laste arusaamist täiskasvanute tööst, käsitlema rahva igapäevase elu tundeid, riiklikke tähtpäevi.

II. Häälekuju nduslik töö

Laulmise ajal juhib õpetaja laste tähelepanu järgmistele momentidele:

- 1) õige häälemoodustamine, kõlavus;
- 2) rõõmsalt, kiiresti ja aeglaselt, samuti keskmise tugevusega, vaikselt ja väga vaikselt ning väga valjusti laulmine.

III. Muusikalise kuulmise ja rütmitunde arendamine, noodilugemine, -kirjutamine

Noodikirja oskus:

II klassis rütmisõnad asendatakse rütmisilpidega:

 - ta, -ti-ti, -ta-a, -ta-a-a. Uue pikkusena lisanduvad tervenoot (ta-a-a-a), tervepaus () ja kuuteistkümnendiknoot . Uued rütmivormid -ti-ri-tiri, -tiri-ti, -ta-i-ti, -tai-ri.

Neli neljandiku taktimõõt (4/4), kaheksandikpaus (). Terve- ja pooltooni selgitamine, äratundamine.

"Na" ja "ai" astmed, ülemine "le" ja "mi".

Abijooned

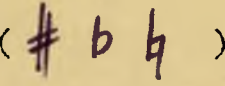
Nootide tähtnimetused (a b c), nende märkimine, harjutamine viiuli- ja bassivõtmes.

Väikese ulatusega viiside laulmine ja kirjutamine "jo" asukohaga nootide C, G, F, D ja B kohal.

Logaato ja selle märkimine ().

Meloodia ja satchääle suhe.

Motiivi mõiste. Variandi mõiste.

Alteratsioonide mõiste ja selle kirjaviis ().

Rütm ja meloodia motiivi ulatuses, motiivipaar (küsimus-vastus).

Mitme häälsus

Kõnehäälsed rütm- ja laulukanonid.

Kahehäälsed rütmiharjutused vahetuvate kätega.

Meloodia- ja rütmioostinaatod.

Harjutusliku eesmärgiga laulud (eriline tähelepanu tekstile).

Muusika kuulamine

Soovitav repertuaar muusika kuulamiseks II klassis:

A. Aleksandrov	- NSV Liidu hümn
G. Ernesaks	- Eesti NSV hümn
M. Glinka	- "Polka" (d-moll)
R. Schumann	- "Julge ratsur", "Löbus talupoeg"
R. Tobias	- "Polka"
P. Tšailovski	- "Valss", "Itaalia lauluke" ("Lastealbumist")
S. Prokofjev	- "Petja ja hunt"
T. Vettik	- "Su põhjamaa päikese last"
T. Vettik	- "Laul kevadele"
A. Marguste	- "Karguse laulud"
H. Saar	- "Lindude laul"

NÕUDLISED

80 laulu muusikaliselt täpne laulmine tekstiga (mängulaulud mänguga).

Õpitud ulatusega laulude üleskirjutamine mälu järgi (15-20 laulu).

Kergele oktaavi ulatusega seitsmeastmeliste ja pentatoonmeloodiate noodist laulmine. Lihtsate, lühikeste, mitte enam kui oktaavi ulatusega laulude kirjutamine diktaadina.

Lihtsate laulude solfedžeerimine helide tähtnimetustega.

Õpikud:

- 1) H. Kaljuste. Üldharidusliku kooli muusikaõpetuse eriklassi laulik II.
- 2) R. Päts, H. Kaljuste, Jo-le-mi II, Tln., 1971
- 3) E. Aarne "Solfedžo õpik I".

III KLASS

I. Laululine materjal

80 eesti rahvamuusikaainelist laste mängu- või tantsulaulu, rahvakommetega seotud laulu (leelotajate laulud), rahvalaulu ja pioneerilaulu (oktoobrilaste laulu). Tekstid peavad oma sisult avarduma ning taieema temaatikaga, milles kajastub armastus sünnimaad, meie suure kodumaad ja töötava rahva vastu. Laulud peavad kajastama rahu eest võitlemise ideid, töörahva revolutsioonilist minevikku, pioneeride elu, riiklikke tähtpäevi, looduse ilu jne.jne.

Laule õpetatakse osalt kuulmise, osalt noodi-, astme- ja käemärkide järgi.

II. Häälekujuunduslik töö

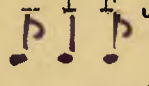
Õige hingamise arendamine ja õige häälekujuundamine laulude ja spetsiaalharjutuste abil.

Hääle voolavuse (legato) selgitamine ja harjutamine (ühel silbil 2-3 heli). Melism. Järk-järguline tooni tugevdamine (cresc.) ja kahandamine (dim.) laulmisel.

III. Muusikalise kuulmise ja rütmitunde arendamine

Noodilugemine ja kirjutamine.

Noodi kirjja oskus:

Sünkkoop: ja (ti-ta-ti ja ti-ta'i)

Puhtad, suured ja väikesed intervallid, nende laulmine ja äratundmine.

Helilaadi kindlaksmääramine lauldud ja kuuldud muusikalise materjali põhjal, duur- ja moll-helilaadide eristamine.

Väikese ulatusega laulude laulmine ja kirjutamine lüüsi 3 märgini helistikes.

Liitme häälsus

Kaanonid, kahehäälsed rahvalauluseaded, harjutusliku iseloomuga laulud.

Muusika kuulamine

Soovitatav repertuaar muusika kuulamiseks III klassis:

D. Kabalevski	- "Pioneeride marss"
S. Prokofjev	- "Marss" ("Lastepaladest")
F. Schubert	- Valsid
F. Schubert	- "Hällilaul"
R. Schumann	- "Marss"
J. Haydn	- Serenaad keelpillikvartetist F-duur
-"-	- Sümfoonia G-duur
W.A. Mozart	- Kathendeid ooperist "Võlufloot"
L. van Beethoven	- V sümfoonia I osa IX sümfoonia finaali
K. Kreek	- "Meil aiaäärne tänavas"
M. Saar	- "Laste hällutamise laul"
E. Kapp	- "Oled seisanud tormikaartel"
E. Tenberg	- "Pillimäng"
G. Ernesaks	- "Lõikuse laul"
P. Tšaikovski	- "Puusõdurite marss", "Vana prantsuse lauluke" ("Lastealbumist")
E. Vörk	- "Karjamaal"

NÕUDMISED

80 laulu laulmine peast koos tekstidega. Ettekandesse puuduvate nõuete täitmine.

Lihtsaate lühikeste laulude mälu järgi üleskirjutamine.

Tähtnimetustega laulmine noodist.

Õpitud intervallide äratundmine ja laulmine.

Kuuldud laulu või heliteose helilaadi määramine pentatlooni, duuri- või moli-isoleomuga). lõpuliste

Re-, jo-, le-, mi- ja so- helilaadide laulmine samast põhitoonist (moli, duuri, dooria, frügia, miksolüüdia).

Õpikud:

1) H. Kaljuste, üldharidusliku kooli muusikaõpetuse eriklassi laulik III.

2) R. Pääs, H. Kaljuste, Laulik III, Tln., 1970

3) E.Aarne "Solfedžoöpik" I.

IV KLASSI. Laulmine materjal

80 eesti rahvamuusikaainelist laste- või tantsulaulu, Eesti, vennasvabariikide ja sotsialismimaade heliloojate pioneeri- ja massilaulu. Lisaks eelneva aasta teematikale tuleb õpilaste laulurepertuaari täiendada eriti rahvaste sõpruse ideest kantud õpilastele jõukohaste lauludega.

Laule õpetatakse nii kuulmise, noodi-, astme- kui ka käemärkide järgi.

II. Häälekujuenduslik töö

Häälearenduslik töö Kõrgete ja madalate häälte spetsiifilisi iseärasusi arvestades (häälevarjundid).

Tempo vahetamine ühe laulu raamides.

Staccato ja tenuto kasutamine laulmisel.

III. Muusikalise kuulmise ja rütmitunde arendamine, noodilugemine, -kirjutamineNoodikirjaoskus

2-, 4-, 3- ja 6-osalised taktid veerand- ja kaheksandik mõõtühikutega.

Kõrgete meloodiate laulmine ja kirjutamine 3 võtmemärgini helistikes.

Helistike laulmine tähtnimetustega kuni 3 võtmemärgini.

NA-lõpulise helilaadi tutvustamine (lüüdia).

Mitmehäälsus

Rütmi- ja meloodiaharjutused kahe- ja kolmehääelse laulmisoskuse arendamiseks. Kaanonid, rahvalauluseaded ja katkendid jõukohastest koorilauludest.

Harjutamine

Laulude puhas intoneerimine tonaalse laulmise alusel. Laulu tempo õige määramine ja rakendamine. Noodist laulmine tekstiga. Lihtsa rütmi ja meloodiaga laulukeste kirjutamine peast.

Muusika kuulmine

Soovitav repertuaar muusika kuulamiseks IV klassis:

G.Bizet	- palu südist "Laste mängud" (valikuliselt)
A.Gretšaninov	- "Laagris"
M.Lüdig	- "Besti tants"
H.Eller	- sümfooniline poeem "Koit"
R.Tobias	- "Valss"
E.Grieg	- palu südist "Peer Gynt" (valikuliselt)
P.Tšaikovski	- "Löökeste laul"
	"Magus unelm"
	"Naapoli lauluke" ("Lastealbumist")
P.Tšaikovski	- katkendeid ballettidest "Luikede järv" ja "Pähklipureja"
R.Schumann	- palu "Noorsooalbumist" (valikuliselt)
F.Schubert	- "Ave Maria" ja "Forell"
J.S.Bach	- "Brandeburgi kontseerdid" (valikuliselt)
W.A.Mozart	- "Türgi marss" (klaverisonaadist A-duur)
- " - "	- Sümfoonia g-moll
L.van Beethoven	- III sümfoonia
E.Kapp	- "Tallinna pildid"
Eesti rhvl.seadnud J.Zeiger	- "Viire takka"
V.Tormis	- "Kui ma olin väiksekene"
- " - "	- "Jaani laulud"
"Besti rahvalaule ja pillilugusid" - valikuliselt näiteid rahvamuusikast	
M.Lüdig	- "Koit"
G.Ernesaks	- "Mu isamaa on minu arm"

Nõudmised

80 laulu peast laulmine (koos tekstiga). Kergete, tekstiga laulude üleskirjutamine mälu järgi (kuni 3 märgiga võttes) G- ja F-võtmetes. Lihtsate ja kergete pentafoon- ja seitsmeastmeliste meloodiate kirjutamine diktaadina.

Rahvalaulude helilaadi kindlaksmääramine.

- 24 -

Õpitud intervallide äratundmine ja laulmine antud helist.

Kahe- ja kolmehäälsete rahvalauluseadete (mistahes hääle) laulmine noolist.

Ra-, le-, mi-, jo so- ^{na} ~~XX~~-lõpuliste (moll, suur, dooria, früügia, miksolüüdia, lüüdia) heliridade laulmine kuni 3 määrgiga võttes (alati seotult laulades).

Õpikud

- 1) H. Kaljuste, Oluharidusliku kooli muusikaõpetuse eriklassi laulik IV.
- 2) R. Päts, H. Kaljuste, Laulik IV, Tln., 1970
- 3) E. Ann. "Solfedžo õpik I"

V KLAS

(nädalas 4, aastas 140 tundi)

I. Laululine materjal

60 laulu eesti rahvamuusika, nõukogude ja sotsialismimaade heliloojate loomingust. Valik laule eesti, vene ja lääne klassikutelt. Kaanonid, mitmehäälsed vokaalteosed. Riiklikke tähtpäevi, pioneeri- ja nõukoguliku elu kajastavad laulud.

Osa laule võib õpetada kuulmise järgi. Neist 10-15 laulu tuleb läbi töötada koos nende noolistamisega.

II. Häälekuju- ja vokaalide õpe

Õige hingamine, häälekujuandamise ja üldse vokaaltehnistlike aluste korrapärane harjutamine.

Vokaalide hääldamine.

Legato laulmine. Parlato ja legato laulmise moodus.

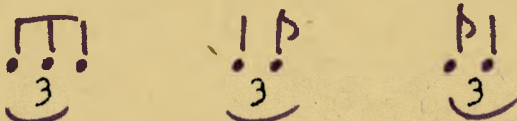
Järk-järguline dünaamika tugevnemine (cresc.) ja kahandamine (dim.), mitmesugused hääletugevuse astmed ühes laulus.

III. Muusikalise kuulmise ja rütmitunde arendamine, noolikirjutamine, -lugemine

Duur- ja moll-helistike (loomulikus, harmoonilises ja

meloodilises nollis) laulmine kuni 4 määrgiga viiuli- ja bassi- võtmes.

Modaalsete heliridade laulmine samast põhitoonist kuni 4 määrgiga võtmes.

Triool:

Intervallide äratundmine, laulmine ja ehitanine noodini- medega. Helmistel aastatel omandatud aine laiendamine: noon.

Intervalli pööraed (puhtad ja suured).

Kolmköla mõiste: pöörded ja nende laulmine.

Eesti rahvalaul ja selle liigid.

Muusika kuulamise teel omandatud näited muusikaajaloo erinevatest perioodidest ning antud heliloojate loomingust (heliplaatidelt, õpetaja või kaasõpilase esituses, kontserdi- külaskäikude põjal) seoses laululise materjaliga.

Heliloojad: H. Saar, G. Ernesaks, A. Kapp, V. Kapp, E. Kapp, J. S. Bach.

Muusikalised terminid ja oskussõnad.

Nõudmised

Laulude muusikaliselt täpne ja väljendusriikas laulmine nii sõnadega kui astmetega (ka peast). Lihtsamat laulude laulmine noodinimedega (ka peast) õpitud helistikas.

Kuni 4 määrgiga helistike tunamine viiuli- ja bassivõtmes ja laulmine noodinimedega.

Ladus solfedžeerimine ning lihtsamate meloodiate üles- kirjutamise oskus. Intervallide, kolmkölade ja pöörete tund- mine, laulmine, kuulamine, ehitanine (ka noodinimedega).

Suurema vilumuse omandamine rütmilugemise alal (mitme- häälsed rütmiharjutused, kaanonid, ostinaatod, improvisat- sioonid), eriti sünoobi, punkteeritud rütmi ja muuteist- kühnendiknootide osas.

Oskus liigitada ja analüüsida eesti rahvalaule. Tunda programmis ninetatud heliloojate loomingust (õpetaja vabal valikul) - igalt vähemalt ühte koori- või soololaulu.

- 1) E. Olleoja. Üldharidusliku kooli muusikaõpetuse eriklassi laulik V.
- 2) R. Päts, H. Kaljuste. Laulik V, Tln., 1971.
- 3) E. Narne - Solfedžo õpik II.

VI KLASS

(nädalas 4, aastas 140 tundi)

I. Laululine materjal

Nagu V klassis.

II. Hääle- ja laulunduslik töö

Seniste oskuste süstemaatiline harjutamine ja teadlik rakendamine uutes, õpitavates lauludes.

Pilnissimo. Kaunistused.

III. Muusikalist kuulmise ja rütmilise arendamine, noodikirjutamine, -lugemine

Paralleelsete uur- ja moll- ning modaalseste meloodiade laulmine kuni 5 närgiga võttes.

Vähendatud ja suurendatud intervallide äratundmine ja laulmine, ehitanine astmetega ja noodinimedega.

Suurendatud ja vähendatud kolmkõlade laulmine ja äratundmine.

Vormiõpetuse põhiolenduid ja analüüs (periood, lause, fraas, motiiv).

Rütmilise ja meloodilise improviseerimisoskuse süvendamine kindlas vormiüksuses (lause, periood, rondo).

Funktsionaalsus ja põhifunktsioonide kolmkõlade laulmine astmet ja noodinimedega õpitud melistikes.

Vahelauv tehtinööd.

C-võtme tunnusõppimise ettevalmistamine.

Tutvumine hääle- ja kooriliikidega, praeguste kooride ja koorijuhtidega.

Ülevaade laulupidude ajaloost.

Valiknäiteid muusikakuulamiseks kooriliikidest ja lau-

lupidude ajalooost.

Tutvumine tähtsamate eesti kultuuri- ja muusikategelastega.

Belklassikaliste ja klassikaliste meistrite loomingu tähtsus. G.F.Händel.

Vene rahvusliku muusika rajaja - M.Glinka. Ooper "Ivan Sussanin" - muusikalised näited vabal valikul.

Nõudmised

Kuni 5 närgiga helistike tundmine ja laulmine, kolmkölad ja pööraed. Lõikide laadide laulmine.

Põhifunktsioonid, tundmine kuulmise ja nootipildi järgi. Laulmine astnete ja nootinimudega õpitud helistikes.

Intervallide tundmine, laulmine, esitanine astnete ja nootidega.

Ladus rütmilugemisoskus vahelauvas taktimööbus. Teada laulupiaude ajaloo tähtsaid perioode, I laulupeo aastat, osavõtjate arvu, üldjuhte ja esimesi eesti laule (neid ka tunda) ning kõrvutada neid fakte 1969.a. laulupeoga. Tunda meie praegusi tähtsaid üldjuhte (G.Ernesaks, J.Variste, T.Vettik, H.Kaljuste, U.Järvela, L.Verlin) ja laulupiaude lõpulaule: "Mu isamaa on minu arm", "Kas tunned maad", "Lahkusislaul". Teada praegu tegutsevaid silmapaistvamaid koore (RAM, ER Segakoor, Tallinna Kammerkoor, TAN, TAM, "Gaudeamus", üliõpilaskoorid, "Ellerhein", J.Tonbi nim.kultuuripalee-poistekoor) ning nende juhte.

Õpikud

1) E.Uleaja. Oluharidusliku kooli muusikaõpetuse eriklassi laulik.VI.

2) R.Päts, H.Kaljuste, Laulik VI, Tln. 1972

3) E.Aarne - Solfežo õpik II

VII KLASS

(nädalas 4, aastas 140 tundi)

I. L a u l u l i n e m a t e r j a l

Nagu V-VI klassides.

II. Häälekujuanduslik töö

Seniste oskuste süstemaatiline harjutamine ja rahendamine õpitavate laulude abil.

Hääleorgani tegevuse selgitamine.

Hääle muutsioon (häälemurre).

III. Muusikalise kuulmise ja rütmitunde arendamine, noodikirjutamine, -lugemine

Paralleelsete duur- ja moll-helistike, põhikolmkõlade ja pöörete laulmine kuni 6 närgiga võttes.

Laadide kordamine ja süvendamine.

Intervallide kordamine, süvendamine, laulmine, ehitanine koos ninedega.

D₇ ja pöörded koos lahendustega duur- ja moll-helilaadides I poolaastal astmetega, II poolaastal õpitud helistikes.

C-võtmete harjutamine (Bertalotti "Solfedžo" põhjal - valikuga).

Neljandik- ja kaheksandaiknöötkustega vahelduvad taktid (ühe laulu piires). Kaanoni kirjutamise reeglid ja nende rakendamine praktikas.

Rahvapillid, pilli- ja orkestriliigid (muusikalised näited heliplaadilt).

H. Eller ja tema koolkond ("Koit"). "Võimas rühm".

P. Tšaikovski looming - põgus tutvumine.

Viini klassikud ja romantikud - stiilide võrdlemine, tühtsamate esindajate põgus tutvustamine.

Nõuanised

Laulus solfedžeeriline õpitud helistikes (kuni 6 närgiga).

D₇ ja pöörete (koos lahendustega) laulmine, äratundmine ja ehitanine. Lihtsamate järghuvuste kuulamine.

Oskus kirjutada meloodilisi ja rütmilisi kaanoneid. Modultatsiooniga improviseerimine ABA vormis (B dominantis).

Kuulmise järgi eraldada pille ja orkestreid! Teada meie tähtsamaid dirigente (N. ja V.Järvi, E.Klas, R.Matsov, E.Kölar).

Iseloomustada H.Llleri loomingut ja tema koolkonna taotlusi. Teada tema õpilasi - heliloojaid: J.Tubin, V.Kapp, J.Räätä, A.Pärt).

Sama teada "Võinse rühma" kohta. Tunda Tšaikovski I klaverikontserdi I osa.

Klassikalise ja romantilise stiili tunamine ja eristamine, tähtsamate esindajate nimetamine (Haydn, Mozart, Beethoven, Schubert, Schumann, Chopin, Liszt).

Õpik

E.Aarne - Solfedžo õpik II.

VIII KLASS

(nädalas 4, aastas 140 tundi)

I. Laululine materjal

Nagu eelmistes klassides.

II. Häälekujuanduslik töö

Solisti oskuste süstemaatiline süvendamine ja rakendamine uutes lauludes. Eriline tähelepanu hääleomurde läbinud noormeeste vokaalsete võimete arendamisele.

III. Muusikalise kuulmise arendamine, noodilugemine, -kirjutamine

Paralleelsete duur- ja moll-helistike, põnikolukõlade ja pöörete laulmine kuni 7 märgiga võtnes. D₇ + pöörded õpitua helistilus.

VII₇ ja II₇-ga tutvumine, ohitanine, laulmine astnatega (I poolaastal) ja noodimisedega (II poolaastal).

Lihtsamate harmooniliste järgnevuste kuulamine.

Intervallide, laadide kordamine.

Höimurhivate suurheliloojad - Sibelius, Kodaly, Bartok.

XX sajandi muusikalised suunad (sajandivahetuse muusika, folkloristid, dodekafooniline muusika, džäss);

Nõukogude heliloojate silmapaistvamate teoste tutvusta-

- 30 -

nine (Prokofjev, Šostakovitš, Hatšaturjan, Kabalevski) muusika kuulmise raames.

Eesti kaasaegsed silmapaistvamad heliloojad: Tubin, Rääts, Pärt, Tormis.

Lokuvõtte vormiõpetusest (laul, aria, madrigal, kantaat, sümfoonia, ooper).

Muusikalised oskussõnad.

Nõuanded

VIII kl. lõpetaja peab tundma kõiki helistikke, kolmkõlaseid ja nende pöördeid, põlifunktsioone, enitama keis helistilises õpitua materias.

Vabalt solfedžeerina lihtsaid koorilaulu, orienteeruma kõigides taktimõõtuas, rütmivornides.

Hästi tundma intervale, olama suuteline improviseerina.

Hästi tunama Eesti koorimuusika ajalugu ja tänapäeva tähtsamaid heliloojaid, interpreete, kollektiive.

Orienteeruma stiilides, tundma silmapaistvamaid lääne-, vene- ja nõukogude heliloojaid.

Õpik

E.Aarne - Solfedžo õpik II.

38
Lubatud vastutami-
seks 1973/74. õ.-a.
22.08.73 J. Kõngas

TALLINNA 22. KK.

MUUSIKAÕPETUSE ERIKLASSI
PROGRAMM
IX - XI KL.

TALLINN 1973.

Loostatud Tall. 22. km.
1934.a. kevadel

X KLASS

I SOLFEDŽO (70 t.)

L A U L M I N E

Lauldakse ühe-, kahe- ja kolmehäälseid laule. Rakendatakse ka paigutist neljahäälisust. Laulmisel arvestatakse järgmist häälseulatust: $c-g^2$ (sopran), $g-d^2$ (alt), $e-e^1, f^1$ (tenor) ja $A-c^1$ (bass). Lauldakse a cappella ja saatjaga.

Ühe- ja kahehäälsete laulude ja harjutustega taotletakse keerulisema helikeele valdamist, intonatsioonipuhtust, kromatismi täpsust ning modulatsiooni kindlust.

Erinevate laadide laulmine.

Kolme- ja neljahäälsete lauludega taotletakse harmoonilise kuulmise arendamist, kõlaühtsust ja dünaamilist paindlikkust.

Õpitud repertuaari esitamisel nõutakse ilmekat, elamuslikku ettekannet.

Õppeaasta jooksul viimistletakse esitusküpseks 8 - 12 kahe- kuni neljahäälset laulu.

M U U S I K A - A L A S E D T E A D M I S E D

J A O S K U S E D

Taktimõõt. Varemõpitud taktimõõtude kordamine.

Vahelduv ja segataktimõõt ($\frac{5}{8} \frac{3}{4} \frac{3}{8}$), ($\frac{7}{4} \frac{3}{4} \frac{3}{8}$). Harjutused ja diktaadid neis taktimõõtudes.

Rütm. Koikide õpitud rütmivormide kordamine. Kvintool, sekstool, septool, nende praktiline rakendamine.

Helistikud. Koikide helistike kordamine (kuni 7 märgiga võttes) koos paralleelsete laadidega (moll, dooria, früügia, lüüdia, miksofüüdia), nende laulmine ja ehitamine suuliselt ja kirjalikult. Põhifunktsioonide laulmine ja ehitamine suu-

liselt ja kirjalikult. Diktaadid kõikides helistikes.

Modulatsioon. Kromatism. Kromaatiliste heliredelite laulmine (duur, moll) astmete ja noodinimedega. Kromaatiliste astmete kasutamine harjutustes ja diktaatides. Moduleerimine käemärkidega lähedases ja kauges suguluses olevatesse helistikesse. Harjutused modulatsiooniga V, IV, III ja II astme helistikesse nii astme- kui noodinimedega. Modulatsiooni plaani koostamine antud laulu, harjutuse või diktaadi ulatuses.

Akordid. Põhikolmkõlade laulmine kõikides helistikes ja laadides.

Dooria, früügia, lüüdia ja miksolüüdia laadid lauldakse põhifunktsioonid ainult astmenimedega. Duur- ja moll-helilaadid aga ka noodinimedega.

D₇ ja tema pöörded, II₇ ja tema pöörded, VII₇ pööretega, VII₇-D-T pööretega.

Eelnenud akordide laulmine, ehitamine, lahendamine ja määramine nii astme- kui noodinimedega kõikides helistikes.

II HARMOONIA (70 t.)

Harmoonia kursus jaguneb kaheks:

- a) teoreetiline kursus ja
- b) praktilised ülesanded, järgnevuste kuulamine.

Ainet käsitletakse astmeline mõtlemise alusel, baseerudes õpilaste varemõpitud teoreetilistele teadmistele ja praktilistele oskustele helistike ja akordide osas. Taotletakse õpilaste harmoonilise kuulmise arendamist ning praktilise harmoniseerimise oskuse kujundamist.

I poolaasta (teoreetiline kursus)

Sissejuhatus (tutvumine kursuse mahu ja ülesandega).

Üldmõisted akordist.

Häälte juhtimine, kolmkõlade vahakord.

Kitsas ja lai seade, akordi meloodiline seis.

Kolmkõlade harmooniline ja meloodiline ühendamine.

I astme põhikolmkõla ühendamine IV ja V astme kolmkõlaga.

IV ja V astme põhikolmkõlade ühendamine.

II pooleaasta (teoreetiline kursus)

I - IV ja I - V astmete sekstakordide ühendamine kolmkoladega.
IV₆ ühendamine V kolmkoladega.
IV kolmkola ühendamine V₆-ga.
IV₆ ja V₆ ühendamine.
Kadentsid. Liitkadentsi I ja II kuju.
Kadentsi kvart-sekstakord ja läbiminev K₆₄.
D₇ ja tema pöörded.

Praktiline kursus

Iga teema kinnistatakse 1-2 praktilise ülesandega (antud on meloodia või bass). Lauldakse üksikuid häälepartisiid, akorde vertikaalselt ja harmooniliselt astmenimedega. Kuulatakse harmoonilisi järgnevusi, lauldakse neid. Bassi järgi määratakse funktsionaalne plaan.

Õpitakse tundma ja määrama järgmisi harmoonilisi järgnevusi:

I-IV-I; I-V-I; I-IV-V-I; I-I₆-IV-IV₆-V-V₆-I;
I-IV-V₇-I; I-V₆₄-I₆-IV-I-IV₆₄-I; I-I₆-IV-IV₆-K₆₄-V₇-I;
I-IV-V₂-V₄₃-I-V₆₅-I; I-I₅-V₄₃-V₆₅-I-V₇-I.

III MUUSIKAAJALUGU JA LITERATUUR

I pooleaasta

<u>Vene romantikud</u>	<u>18 t.</u>
1. Talupojalaul ja linnaromanss vene rahvuseromantilise heliloomingu läte (Aljabjev, Guriljov, Varlamov, Bortjanski, Beresovski)	2 t.
2. M.Glinka "Ivan Sussanin", "Kamaarinskaja"	2 t.
3. Al.Dargomõžski oop. "Näkingeid"	1 t.

42

4. Kultuuri- ja muusikaelu XIX saj. 60.-70.a.	1 t.
5. A.Rubinstein	1 t.
oop. "Deemon"	
6. M.Mussorgski	2 t.
oop. "Boris Godunov",	
"Pildid näituselt", laululooming	
7. Al.Borodin	2 t.
oop. "Vürst Igor"	
8. N.Rimski-Korsakov	2 t.
oop. "Sadko", "Scherezade"	
9. P.Tšaikovski	3 t.
IV ja VI sümfoonia,	
oop. "Jevgeni Onegin", "Padanemand",	
I klaverikontsert	
10. S.Rahmaninov	2 t.
klaverimuusika	

II poolaasta

<u>Vene nõukogude helilooming</u>	<u>8 t.</u>
1. Nõukogude muusika arenguetapid	1 t.
2. S.Prokofjev	1 t.
Balletid, ooperid, sümfooniad	
3. A.Hatšaturjan	1 t.
Balletid, instrumentaalmuusika	
4. D.Kabalevski	1 t.
Muusika lastele ja noortele	
"Reekviem"	
5. D.Šostakovitš	2 t.
Sümfooniline muusika,	
massilaulud	
6. G.Sviridov	1 t.
Vokaalsümfoonilised suurvormid,	
laulutsükliid.	
7. Massilaul ja selle nimekad viljelejad	1 t.

<u>Muusika XX sajandil</u>		6 t.
1. Uus ajastu - uus helikeel, uued žanrilised ja vormilised jooned, stiilid.		1 t.
2. C. Debussy		1 t.
"Alad vihma"		
3. A. Schönberg		1 t.
4. B. Bartók		1 t.
5. J. Stravinski		1 t.
6. G. Gershwin		1 t.

NÕUDMISED KKL. LÕPETAJATELE

1. Suuta vabalt noodist laulda igas helistikus kõikides taktimootudes.
2. Tunda kromatismi ja modulatsiooni.
3. Osata laulda ja ehitada põhifunktsioonide akorde kõikides helistikes.
4. Tunda kolmkolade ja nende pöörete harmoonilist ühendamist ning kadentse.
5. Tunda ja osata iseloomustada vene romantilise, vene nõukogude ja XX sajandi muusika esindajate loomingut (õpitud autorite ja teoste ulatuses).
6. Osata esitada 8-10 laulu peast (mitmehääelseid laule ansambelis).

XI KLASS

I SOLFEDŽO (70 t.)

L A U L M I N E

Lauldakse ühe- kuni neljahäälsed laule ja harjutusi a'cappella ning saatega. Laulmisel arvestatakse järgmist hääleulatust: c-g² (sopran), g-e² (alt), e-fis¹ (tenor) ja G-c¹ (bass).

Ühehäälsete harjutustega taotletakse intonatsioonipuhust keerulisema helikeelega palade ettekandmisel (kõikides laadides) intervallikale tuginedes.

Mitmehäälsete lauludega taotletakse harmoonilise kuulmise ja ansamblitunnetuse arendamist ning ettekande sisukust.

Õppeaasta jooksul viimistletakse esitusküpseks 8-12 mitmehäälsed laulu.

M U U S I K A - A L A S E D T E A D M I S E D

J A O S K U S E D

Korratakse ja süvendatakse IX ja X klassis käsitletud teemasid: taktimoot, rütm, helistikud koos paralleelsete laadidega (nende ehitamine suuliselt ja kirjalikult ning laulmine). Enamat tähelepanu pööratakse diktaatide kirjutamisele. Diktaadid kaldumistega ja modulatsiooniga I astme sugulus-he-

listikesse, 2- ja 3-häälsed polüfoonilised diktaadid.

Kromatism. Harjutused kromaatiliste abihelide tabamiseks hüpega, sekventsids kromatismiga.

Modulatsioon. Harjutused modulatsiooniga samanimelisse helistikku. Helistike vastandamine. Moduleerivad sekventsids. Modulatsiooni plaani koostamine.

Transponeerimine. Lihtsamate kujutuste transponeerimine tertsi piires (laulmine tähtnimedega).

Akordid. Varemõpitud akordide süvendamine ja kinnistamine kõikides helistikes. Suuremat tähelepanu pööratakse akordide kiirele ehitamisele antud noodist ja akordide laulmisele tähtnimedega.

Intervallid. Intervallide ehitamine ja laulmine antud noodist üles ja alla. Suuremat tähelepanu osutatakse vähendatud ja suurendatud intervallide laulmisele. Intervalliliste järgnevuste kasutamine laadilise inertsuse ületamiseks.

II HARMOONIA (70 t.)

Harmonia kursus jaguneb kaheks:

- a) teoreetiline kursus ja
- b) praktilised ülesanded.

Jätkatakse X klassis alustatud kursust samadel printsiipidel. Praktilised ülesanded sisaldavad järgnevuste kuulamist ja

laulmist ning harmoonia ülesannete lahendamist.

I poolaasta (teoreetiline kursus)

Harmoniseerimise põhireeglite kordamine. D₇ ja tema pöörete kasutamine (kordav).

VII astme vähendatud kolmkõla ja sekstakord.

II astme kolmkõla ja sekstakord.

VI astme kolmkõla. Katkestatud kadents.

III astme kolmkõla mollis. Früügia kadentsi esimene kuju.

VII astme kolmkõla põhikuju mollis. Früügia kadentsi teine kuju.

II poolaasta (teoreetiline kursus)

VII astme septakordid (väike ja vähendatud).

II astme septakord ja pöörded.

Noonakord.

Akordid sekstiga.

Sekventsids (tonaalsed, kalduvad, moduleerivad).

Kõrvalseptakordid (I₇; III₇; IV₇; VI₇).

Kaldumine. Dominandi dominant.

Helistike sugulus.

Järk-järguline modulatsioon I järgu suguluses olevatesse helistikesse.

Praktiline kursus

Iga teema kinnistatakse praktiliste ülesannetega, järgnevuste kuulamise ja laulmisega. Akorde lauldakse vertikaalselt nii laias kui kitsas seades.

Õpitakse tundma ja määrama järgmisi harmoonilisi järgnevusi:

I - I₆ | V₄₃ - V₆₅ | I - V₇ | I ;

I - I ₆	IV - II	I - II ₆	I (duuris);
I - I ₆	IV - II ₆	K ₆₄ - V ₇	I ;
I - II ₆₅	V - I ₆	II ₄₃ - V ₇	I ;
I - VI	III - II ₆	K ₆₄ - V ₇	VI ;
I - III	IV - V	I - III	I ;
I - II	IV ₆ - V	I - V ₆₅	I ;
I - VII ₆	I ₆ - II ₆	V - VII ₆	I ;
I - VII ₄₃	I - VII ₂	K ₆₄ - V ₇	I ;
I - V ₉	VI - II ₆₅	K ₆₄ - V ₉	I ;
I - VI	II ₆ - V ₆₉	I - I ₆	I ;
I - V ₉	→ III - IV	K ₆₄ - V ₇	I ;
I - VII ₆₇	→ II II ₆₅	K ₆₄ - V ₇	I ;
I - V ₆₅	→ III - IV	K ₆₄ - V ₇	I ;
I - V ₂	→ IV ₆ - II ₆	K ₆₄ - V ₇	I ;
I - II ₆	DD ₆₅ - DD - VII ₇	V - V ₇	I ;
I - I ₆	DD ₄₃ - DD - VII ₆₅	K ₆₄ - V ₇	I .

duuris

mollis

Kuulatakse järk-järgulisi modulatsioone lähedases suguluses olevatesse helistikesse.

48
5

III MUUSIKAAJALUGU JA LITERATUUR

I poolaasta (30 t.)

Eesti muusika.

1. Eesti rahvalaul, selle areng ja liigid, rahva-
viiside ehitus ja vorm. Rahvaviiside kogumine. 2 t.
2. Muistne pillimuusika ja rahvapillid. 1 t.
3. Esimesed köstrikoolid. Ühehääelse koraali ajas-
tu, vennastekogudused ja nende võitlus rahva-
laulu vastu. 2 t.
4. Esimene eestikeelne muusikaliteratuur. 1 t.
5. Kihelkonnakoolid koorilaulu hällina (Laiuse,
Torma, Põltsamaa ja saarte laulukoorid). 1 t.
6. J.Cimze ja Valga Seminar. Esimesed laulupühad. 1 t.
7. Esimesed pillikoorid. Orel ja viiul. Torma ja
Väägvere pillikoor. 2 t.
8. Liedertafelliku laulu levik. J.W.Jannsen ja
"Vanemuise" Selts. 1 t.
9. C.R.Jakobsoni opositsioon koorilaulu saksapäras-
tamise vastu. I üldlaulupidu. 1 t.
10. Esimesed asjaarmastajad-heliloojad (A.Saebelmann-
Kunileid, A.Thomson, F.Saebelmann). 2 t.
11. II ja III üldlaulupidu. 1 t.
12. K.A.Hermann. 1 t.
13. Esimesed kutselised heliloojad (J.Kappel, M.Härma,
K.Türnpu). 3 t.

- 6 49
14. Muusikaelu hoogustamine XX saj. algul. A.Läte. 1 t.
 15. R.Tobias. 2 t.
 16. Korrapäraste sümfooniakontsertide algus Tartus ja Tallinnas (S.Lindpere, J.Aavik, A.Topman, R.Kull). 2 t.
 17. A.Kapp 2 t.
 18. M.Lüdig 1 t.
 19. Esimesed professionaalsed lauljad ja interpreetid (A.Tamm, P.Buhm, Th. ja A.Lemba, E.Sõrmus, J.Tamm). 1 t.
 20. Kordamine 2 t.

II poolaasta (40 t.)

1. Rahvusliku väljenduslaadi taotlused koorimuusikas (M.Saar, C.Kreek, P.Süda). 5 t.
2. Eesti algupärase ooperi tekkimine (A.Vedro ja A.Lemba). 1 t.
3. E.Aav. Ooper "Vikerlased" 2 t.
4. VIII, IX, X ja XI üldlaulupidu (T.Vettik, J.Simm, V.Nerep) 2 t.
5. Uuenduslikud taotlused instrumentaalmuusikas rahvusliku helikeele pinnal (H.Eller, E.Tubin) 5 t.
6. Ajalooline murrang Eestis. Nõukogude Eesti 1947., 1950. ja 1955.a. üldlaulupeod. 2 t.
7. G.Ernesaks 2 t.
8. E.Kapp 2 t.
9. V.Kapp 2 t.
10. Nõukogude Eesti 1960., 1965. ja 1969.a. üldlaulupeod. 2 t.
11. Rahvusliku väljenduslaadi edasiarendamine koorimuusikas (V.Tormis) 2 t.

- 7 50
12. Uute väljendusvahendite läbimurre rahvusromantis-	2 t.
mist 50-aastate II poolel. E.Tamberg	
13. J.Räats, J.Koha	3 t.
14. A.Pärt, K.Sink	3 t.
15. Silmapaistvamad Nõukogude Eesti interpreedid ja	2 t.
muusikakollektiivid	
16. Kordamine	3 t.

N Õ U D M I S E D X I K L. L Õ P E T A J A T E L E

1. Suuta vabalt laulda igasugust nooditeksti, mis põhineb laadilisel alusel. Vabalt orienteeruda kooslaulude partituuris ja solfedžeerida oma häälepartiidi segakoori seades.
2. Vabalt orienteeruda modulatsioonides, kromatismis. Transponeerida laulmisel vajaduse korral tertsi piires (üles või alla).
3. Osata vabalt solfedžeerida nii astme- kui tähtnimedega.
4. Tunda, ehitada ja laulda õpitud akorde ja nende pöördeid.
5. Kuulata ja määrata harmoonilisi järgnevusi programmi piires ning lahendada vastava raskusastmega ülesandeid.
6. Tunda ja iseloomustada eesti muusika arengulugu, tähtsamaid epohhe, heliloojaid ja nende loomingut.
7. Orienteeruda kogu muusika arenguloos (lääne, vene ja kaasaegne muusika), iseloomustada tähtsamaid stiiliperioode ja muusikavorme.
8. Osata esitada 8-10 laulu peast (mitmehääelseid laule ansambelis).

Parandatud ja
täiendatud 1974.a.

IX KLASŠ

L A U L M I N E

Lauldakse ühe-, kahe- ja kolmehäälseid laule. Laulmisel arvestatakse järgmist hääleulatust: $c^1 - f^2$ (sopran), $g - d^2$ (alt) ja $c - c^1$ (bariton).

Taotletakse vabalt noodist laulmist kõikides helistikes. Solfedžeeritakse nii astme- kui ka noodinimedega. Arendatakse intervallide tabamist, eriti harjutatakse vähendatud ja suurendatud intervallide laulmist.

Transponeerimine kuni tertsi ulatuses (noodinimedega).

Laululise materjalina kasutatakse H.Kaljuste, T.Loitme "Laulikut" IX kl. (1972)a.). Lisaks sellele kasutatakse laule ja löike teostest seoses muusikaajaloo käsitlemisega. Nõutakse ettekande ilmekust, elamuslikkust ja siirust.

Häälearendusliku tööga taotletakse registrite segamist ja ühtlustamist, pingeta ja pehmet tooniandmist ning hääle paindlikkust ja kergust.

Õppeaasta jooksul viimistletakse esitusküpseks 10-15 kahe- ja kolmehäälset laulu.

M U U S I K A - A L A S E D T E A D M I S E D

J A O S K U S E D

II_7 ja pöörded, lahendused läbi A_7 pöörete toonikasse. II_7 ja tema pöörete ehitamine nii meetoodiliselt kui harmooniliselt koos lahendustega. Nende kuulamine ja äratundmine klaveril.

Intervallide ehitamine astmeliselt ja absoluutsete helikõrgustega (noodinimedega) antud helistikus ja antud noodist. Suurendatud kvart ja vähendatud kvint.

Põhifunktsioonid. Kadents.

Järgnevuse I-IV-V-I laulmine astme- ja noodinimedega. Kadentsi kvart-sekstakord.

VII₇ ja pöörded. VII₇ ja tema pöörete ehitamine meloodiliselt ja harmooniliselt astme- ja noodinimedega.

Kõikide helistike kordamine ja süvendamine (7 märgiga võttes). Põhikolmkõlade laulmine neis. Harjutused kõigis helistikes.

Laadide kordamine.

Rütmisilpide kordamine, rütmidiktaadid. Rütmilis-meloodiliste diktaatide kirjutamine kõikides taktimõõtudes kõikide rütmifiguuride (loogiliste) kasutamisega.

Taktimõõdu kinnistamine.

Vahelduv taktimõõt ja segataktimõõt.

Kordamine.

M U U S I K A A J A L U G U J A L I T E R A T U U R

1. Sissejuhatus.	1 t.
2. Antiikmuusika.	3 t.
Antiikmuusika õitseage,	
muusikavormid Antiik-Kreekas.	
3. Keskaja muusika.	2 t.
Vaimulik koorilaul, Gregoriuse koraal,	
organum, motett.	
Gooti stiil.	
4. Renessanss.	5 t.
Humanistlik iluideasal.	
O. di Lasso,	
G. Palestrina.	
5. Uusaja muusika.	2 t.
Ilmalik muusika.	
Muusikavormid.	
Juhtivad muusikamaad.	
6. Barokk.	10 t.
Barokkstiil arhitektuuris, kunstis ja muusikas.	
G.F. Händel,	
J.S. Bach	

7. Uusaja muusika Prantsuse kodanliku revolutsiooni 4 t.
ajastul.
Sonaadivorm ja sonaaditsükkel.
Uued žanrid.
Juhtivad muusikamaad.
8. Viini klassikud. 28 t.
Sissejuhatav osa.
J.Haydn (elu, sümfooniad, klaverimuusika ja oratooriumid).
W.A.Mozart (elu, sümfooniad, ooperid ja klaverimuusika).
L. van Beethoven (elu, sümfooniad, klaverimuusika ja vokaallooming).
Viini klassikute tähtsus muusikaajaloos.
9. Romantism. Saksa, Austria ja Ungari romantikud. 20 t.
F.Schubert (elu, vokaallooming ja sümfooniad).
R.Schumann (elu, laulutsüklid ja klaverimuusika).
F.Liszt (klaverimuusika ja sümfoonilised poeemid; tema tähtsus pianistina).
R.Wagner (elu, ooperilooming; tema novaatorlus).
J.Brahms (elu, sümfooniad, laululooming).
10. Poola, Prantsuse ja Itaalia romantikud. 10 t.
F.Chopin (elu, klaverimuusika).
H.Berlioz (elu, sümfooniline muusika).
G.Bizet (elu, ooperilooming).
G.Verdi (elu, ooperilooming).
11. Põhjamaade romantikud. 3 t.
E.Grieg (elu, lühiteosed, süidid).
J.Sibelius (elu, sümfooniline muusika).
- Kordamine. 3 t.

NÕUDMISED IX KLASSI

LÕPETAJATELE

1. Suuta vabalt noodist laulda igas helistikus harjutusi ja lihtsamaid koorilaule. Orienteeruda kõikides taktimõõtudes ja rütmivormides.

2. Tunda ja ehitada D₇, II₇ ja VII₇ koos pööretega, osata neid lahendada.
3. Hästi tunda kõiki intervalle. Osata improviseerida.
4. Tunda ja osata iseloomustada muusikasjaloo perioode ja stiile. Teada ja iseloomustada õpitud heliloojate loomingu.
5. Osata esitada 10-15 laulu peast (mitmehäälseid laule ansamblis).

Pajur

ÜLDHARIDUSLIKU KOOLI MUUSIKAKLASSI AKORDIONI ERIALA
P R O G R A M M

Õppeaine nimetus	Nädala tundide arv					
	I	II	III	IV	V	VI
Akordion	2	2	2	2	2	2
Solfed2o muusikateooria	1	1	1	1	1	1
Muusikaliteratuur			1	1	1	1
Orkester			1	1	1	1

Muusikaklasside põhiülesanne akordioni erialal:

1. Anda õpilastele õiged algteadmised akordionimängust.
 2. Nõuda õiget instrumendi ja käte asendit.
 3. Rangelt nõuda aplikatuuri.
 4. Õpilasi õpetada kuulama oma ettekannet.
 5. Tähelepanelikult jälgida löötsa liikumist, õiget fraseerimist ja štrihhe.
 6. Mäng peab olema vaba, loomulik, sundimatu.
 7. Õpilane peab oskama mängida heliredeleid, etüüde ja palasid vastavalt klassi nõuetele.
 8. Iga õpilane peab esinema 2 korda aastas, välja arvatud I klass, kes esineb ainult kevadel.
 9. Igale õpilasele tuleb õppeaasta alguses koostada individuaalplaen.
 10. Tehnilise baasi kontrollimiseks teha eraldi kevadel heliredelite ettemängimine.
- Iga õpilane peab omama nõuetele vastava instrumendi.

I klass

Aastanõuded: Õppeaasta jooksul peab õpilane läbi võtma

vähemalt

6.- 8 etüüdi

8- 10 pala

Mažoor-heliredelid: I p/a. Do, Sol, Ro, Fa, Si aeglases tempos kahe käega eraldi, kahe oktaavi ulatuses ning kolmköla.

II p/a. eelpoolnimetatud heliredelid kahe käega koos aeglases tempos, kolmköla ja tutvumine 3-häälsete akordidega. Akordid mängida ainult parema käega. Kindlasti nõuda lõõtsa-liikumist teatud süsteemi järgi, mida peab andma õppejõud ise (soovitav iga 4-hoodi järgi).

Eksaminõuded:

1. Etüüd
2. Aeglase iseloomuga meloodiline pala
3. Kiirema iseloomuga pala (rahvatants või rahvalaul).

Näidisrepertuaar:

I klass.

Etüüdid: H.Ek, Nr. 1
H.Ek, Nr. 2
Czerny, Nr. 50
Czerny, Nr. 51

Palad: Eesti rahvaviisid

1. Kevadel
2. Kevade tulnud
3. Ketramas
4. Tiiu, talutütrekene

Rahvalaulud, lastelaulud:

1. Kassike
2. Külvasid tütarlapsed humalat
3. Mäe all

1. Kabalevski - Lauluke
2. Kabalevski - Tants

II klass

Aastanõuded: õppeaasta jooksul peab õpilane läbi võtma

3 etüüdi

8 pala

Mažoor-heliredelid: I p/a Do, Sol, Re, Fa, Si)

Kahes tempos strühhidega kahe käega koos

(näiteks legato, non legato)

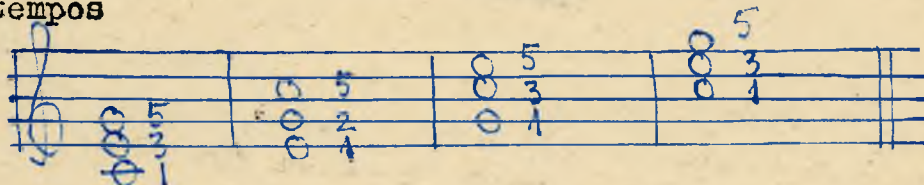
- legato

- 1 kord legato

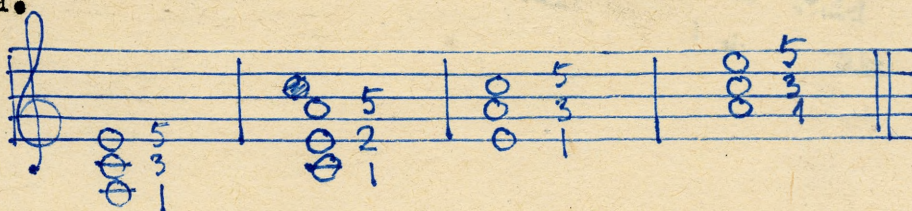
- 2 " non legato

kolmkõla ja väikesed akordid (3-häälsed)

ühes tempos

II p/a. Tutvumine Minoorsete heliredelitega (harmooniline, meloodiline minoor) la, mi, re kolmkõla ja väikesed akordid aeglases tempos kahe oktaavi ulatuses eraldi parema ja vasaku käega.

Eksaminõuded:

1. Etüüd
2. Aeglane pala (soovitav väike polüfooniline teos).
3. Kiirema iseloomuga pala (klassikaline teos)

Näidisrepertuaar:

- Etüüdid: Czerny, Nr. 55
Czerny, Nr. 56
Schytte, Nr. 58
Gnesina, Nr. 67
- Palad: Bach: Aaria (re, min)
Mozart - Bourrie
Mozart - Menuett
Beethoven - Ekossees
Brahms - Hällilaul
Tormis - Õunapuuõieke
Vigla - Unelaul
Glinka - Polka
Schubert - Ekossees
Eesti rahvaviis - Igatühel oma pill
Tatari rahvaviis - Peegel
Eesti tantsuviis - Vanamemme tants
" " - Väändra polka
" " - Jooksu polka
" " - Puuratas

III klass

Aastanõuded: õppeaasta jooksul peab õpilane läbi võtma vähemalt

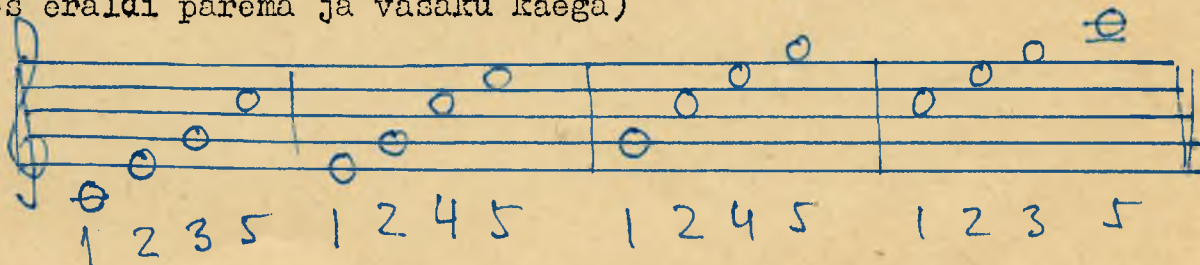
8 - etüüdi

8 - pala

Mažoor-heliredelid: I p/a. Do, Sol, Re, La, Fa, Sib, Mib.

2 tempos strihhidega kahe käega koos, kolmküla, akordid.

Tutvumine mažoorsete murdakordidega (mängida ainult aeglases tempos eraldi parema ja vasaku käega)

II p/a. Murdakordid kahe käega koos aeglasel tempos.
Minoorsed - heliredelid: la, mi, re, sol kolmkõla akordid koos
kahe käega kahes tempos.

Eksaminoõud:

1. Etüüd
2. Polüfooniline pala
3. Klassikaline pala

Näidisrepertuaar:

Etüüdid:

- H.Ek, Nr. 3
- E.Ek, Nr. 4
- H.Ek, Nr. 5
- H.Ek, Nr. 6

Palad:

- Tšaikovski - Vana prantsuse laul
- Schubert - Valse
- Mozart - Menuett ooperist "Don Juan"
- Glinka - Lõoke
- Weber - Merineidude laul ooperist
"Oberon"
- Nefa - Allegretto
- Türk - Tants
- Mirek - Sünnipäevaks
- Ojakäär - Kutse tööle
- Kapp - Pioneeride-mitsuurinlaste
marss

IV klass

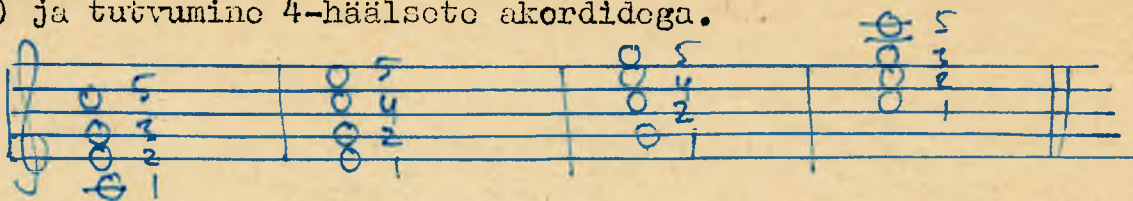
Aastanõuded: õppeaasta jooksul peab õpilane läbi võtma
vähemalt

8 - etüüdi

8 - pala

Maaloori-heliredelid: Do, Sol, Re, La, Mi, Si, Fa, Sib, Mib,
Lab, Reb.

3 tempos strihhidega, kolmkõla, murdakordid, akordid
(3-häälsed) ja tutvumise 4-häälsed akordidega.

Minoor-heliredelid: la, mi, si, fa, re, do, fa.

Kolmes tempos strihhidega, kolmkõla, akordid ja murdakordid.

Näiteks kolmes tempos heliredel:

- legatos,
- legatos, non legatos
- legatos, staccatos

(lõõtsavahetused): - iga 4 noodi järgi

- " 8 " "

- " 16 " "

Eksaminoõud:

1. Etüüd
2. Polüfooniline pala
3. Nõukogude helilooja teos või klassikaline pala.

Näidisrepertuaar:

Etüüdid: H.Ek, Nr. 9
H.Ek, Nr. 12
H.Ek, Nr. 14
H.Ek, Nr. 15

<u>Palad:</u>	Tšaikovski	- Itaalia lauluke
	Beethoven	- Kooparav
	Beethoven	- Romanss-sonatiinist Sol-Mažoor
	Schuman	- Marss
	Maikepar	- Valss
	Händel	- Saraband
	Bach	- Allegro
	Scharlatti	- Larghetto
	Ernesaks	- Randlasto tants

V klass

Alustanõuded: õpilane peab õppeaasta jooksul läbi võtma

8 etüüdi

8 pala

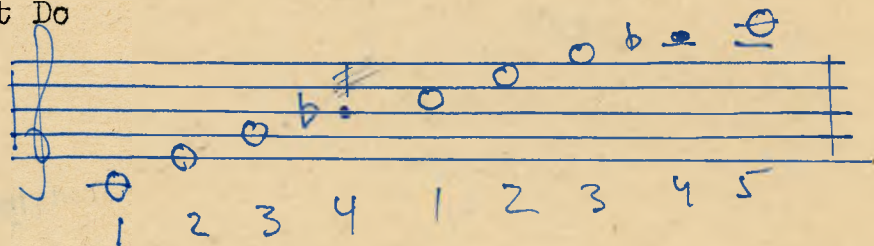
Kõik mažooridehelireedelid

Kõik minoor-helireedelid

Kolmes tempos strihhidega, kolmkõla akordid, murdakordid.

Tutvumine D₇

näide D₇ - noodist Do

Eksaminõuded:

1. Etüüd
2. Polüfooniline teos
3. Klassikaline teos
4. Hõukõrgude helilooja teos (soovitav
estraadi iseloomuga)

Näidisrepertuaar:

Etüüdid: H.Ek, Nr. 33

H.Ek, Nr. 36

H.Ek, Nr. 43

H.Ek, Nr. 44

Lak, Etüüd-tarantella

Palad: Klementi - Sonatiin nr. 2 (Sol-Mažoor)

Kuhla - Rondo

Bach - Prelüüd (sol min)

Bach - Largo

Beethoven - Rondo sonatiinist (Fa-Mažoor)

Dunajovski - Noorte laul

Dargemõski - Tants

Glinka - Andaluusia tants

VI klass

Aastanõudod: õppeaasta jooksul peab õpilane läbi võtma

vähemalt - 8 etüüdi

8 pala

Kõik mažoor-heliredolid 3-4 tempos

Kõik minoor-heliredolid erinevate strihhidoga

Kolmkõla, 3- ja 4-häälsed akordid, murdakordid, D₇, samuti 3 tempos. Kui õpilane on võimeline, siis võiks mängida heliredoleid, tertsis, sokstis lahkuninevalt segastrihhidoga jne. Näiteks segastrihhid (vaheldumisi staccato, legato). Näiteks tertsis, sokstis (kui bass algab noodist do, siis parema käega alustada noodist ni ja vastupidi).

Eksam nõudod:

1. Etüüd
2. Polüfooniline teos
3. Klassikaline teos
4. Nõukogude helilooja teos.

Näidisrepertuaar:

Etüüdid: H.Ek, Nr. 45

H.Ek, Nr. 46

Bertini (V kl. Krestomaatia)

Bolinov (" ")

Palad: Glinka - Kahehäälnne fuuga

Rahmaninov - Itaalia polka

Bach - Gavott

Ljadov - Kannon

Bostakovits - Hispaania tants

Eesti rahvatants - Tuljak

Kasutada võiks järgmisi õpikuid, kogusid:

- 9 -

1. Kreستماتia-pedagoogiline repertuaar I - II kl.
2. Kreستمатia-pedagoogiline repertuaar III-IV kl.
3. Kreستمатia-pedagoogiline repertuaar V kl.
4. 50 etüüdi akordionile -- EK
5. Kogu noorele akordionistile (1965.a. Budapest)
6. Akordionimängu kool - A.Mirek
7. Akordionimängu õpik - L.Vigla
8. Akordionimängu õpik iseõppijale - A.Ivanov
9. Repertuaari akordionimängu õppimiseks

(Ed. Vilde nim. Tallinna Pedagoogiline Instituut -
Tallinn, 1964.a.)

See on vaid väike näide ühest osast akordionile ilmunud repertuaarist. Minetatud kogud on ilmunud rohkem ja neid leida on kergem, lihtsam. Kasutada võiks aga palju rohkem ja huvitavamat repertuaari. Pedagoog peab ise otsima ja leidma uut repertuaari õpilastele. Pole mõeldav, et kõik nängivad ühesugust repertuaari.

Otsige, leidke uusi huvitavaid teoseid akordioni-
repertuaari täiendamiseks, laiendamiseks.

30. 11. 67.

Hr. 101

Tiraaž: 200.